

Medlemsblad för Svensk-Lettiska Föreningen

Nr 3 (39) 2006, oktober

Ordförande: Torgny Wiktorsson, tel 08-782 92 19, 070-782 92 19,
e-post: torgny@kubs.se
Redaktion: Rune Bengtsson, Siargatan 11, 5 tr, 118 27 STOCKHOLM
tel 08/740 42 53, 782 26 37, e-post: rune.bengtsson@prv.se
Postgiro: 94 86 93-7, medlemsavgift 150 kr
Hemsida: www.svensklettiska.se

Medlemsmöte torsdagen den 16 november

Māra Krēsliņa berättar om **lettiska folkliga traditioner**. För mer detaljerat program, se vår hemsida www.svensklettiska.se .

Tid: 16 november kl 18.30

Plats: TCO-huset, Grev Turegatan 33, Stockholm

Välkomna!

BALTIKUMDAGEN den 23 september

Strålande solsken denna höstdag gjorde dagen till en mycket uppskattad aktivitet.

På den mycket vackert belägna Grödinge hembygdsgård samverkade Svensk-lettiska föreningen, Litauiska föreningen i Sverige och Grödinge hembygdsförening.

Det var första gången som dessa föreningar samverkade och den gemensamma uppfattningen var att ”detta måste vi göra om”.

De närmare 200 besökarna hade möjlighet att fika, lyssna på två lettiska musiker, syskonen Kristine Paula, piano, och Janis Pauls, cello, spela klassisk lettisk musik i två halvtimmesslånga konserter och se folkdansgruppen Baltija dansa litauiska folkdanser. Några av besökarna lockades i slutet av dagen också att delta i dansen, allt efter egen förmåga.

Det fanns lettiskt hantverk att köpa likväl som många nyttigivna böcker om regionen, skrivna av svenskar eller översatta.

En litauisk konstutställning kunde ses inne i hembygdsgården.

Den som ville kunde få guidade visningar på Vårstavi.

Och många var de som prövade sin lycka i lotteriet. Vi är övertygade om att de vinster som delades ut kommer att påminna om en perfekt dag med Baltikum i centrum.

Valdagen 7 oktober

Lettland hade parlamentsval lördag den 7 oktober, och ambassaden fungerade som vallokal mellan 07 och 22 denna dag. Under hela dagen svarade föreningen för kaffeservering för dem som kom för att rösta, en insats som uppskattades av såväl de röstande, som av ambassadens personal. Vi har fått ett tack från ambassaden, som säger att vår kaffeservering gjorde att folk stannade kvar en stund och att detta skapade kontakter som inte skulle kommit till stånd utan vår insats.

Valet, då? Jo, för första gången sedan självständigheten 1991 blev en sittande regering omvald. Med 45 procent av rösterna fick den borgerliga regeringskoalitionen kontroll över 51 av 100 parlamentsplatser. Störst blev premiärminister Aigars Kalvitis eget konservativa Folkparti med 19,7 procent. Vänsteroppositionen fick drygt 20 procent. Valdeltagandet var bara 61,4 procent. Resultatet innebär att Kalvitis kan fortsätta politiken med avregleringar och låga skatter samt ett närmande mot EMU.

Reportage från de svenska historiedagarna i Riga skrivet av den pensionerade journalisten Johan Selander. Fler artiklar från historiedagarna kommer att publiceras på hans bloggsida: <http://johanselanders.blogspot.com>

När historien skrivs om

Historieskrivning är en fråga om makt. Det sade den svenske publicisten Anders Björnsson nyligen vid ett seminarium i Riga under de svenska historiedagarna. Och Lettland är ett lämpligt land att resa till om man vill illustrera hans påstående.

Här har historieskrivningen på ett extremt sätt växlat med makthavarna. Sedan Lettland skapades 1918 har landet mestadels antingen levt under inhemsk diktatur eller under utländsk ockupation eller annektering: Ulmanis 1934-1940, Sovjetunionen 1940-1941, Hitlertyskland 1941-1944 och Sovjetunionen igen 1944-1991.

Sammantaget har letterna levt i ofrihet i 57 av de 88 åren sedan statsgrundandet! Med detta arv av skiftande förtryck håller det fria Lettland nu på att skriva om sin historia i de nya, demokratiska men starkt nationalistiska, makthavarnas favör. Det är inte förvånande att det är problematiskt.

Sedan 1998 arbetar en statlig kommission bestående av lettiska och utländska historiker. De har hittills publicerat 13 band på lettiska och förra året kom en sammanfattande volym på engelska, *The hidden and forbidden History of Latvia under soviet and nazi occupations 1940-1991 (Riga 2005)*. Bland kommissionens medlemmar har funnits tre svenskar: Carl Bildt, Per Ahlmark och statsvetaren Krister Wahlbäck. De har försökt reda ut text vad som hände under den tyska ockupationen, vilken roll letterna själva spelade i dödandet av 70 000 inhemska judar och av ytterligare ca 20 000 tyska judar som tvångsflyttades till Lettland.

Det handlar också om de letter som mer eller mindre frivilligt kämpade i tyska Wehrmacht eller i SS-förband som Lettiska legionen. Vid krigsslutet fanns det 25 000 lettiska soldater i Wehrmacht. När Sovjetunionen återtog kontrollen över Lettland 1944/1945, kom dessa att betraktas som landsförrädare av de nya, kommunistiska makthavarna. Nästan alla av de 3 600 lettiska soldater som vände tillbaka till sitt hemland hamnade i sovjetiska läger.

Det formella skälet var den sovjetiska historieskrivningen. Sovjetunionen hävdade nämligen att de hade

annekterat Lettland i augusti 1940 och från sovjetisk synpunkt kämpade alltså dessa letter mot sitt eget land. Men en betydande del av den lettiska befolkningen hade hälsat de tyska trupperna som befriare när dessa tågade in i Riga den 1 juli 1941. Det gör förstås historieskrivningen än mer laddad.

Som intresserad utländsk betraktare får man intrycket, att det är de sovjetiska illdåden som utgör det största lettiska traumat. I centrum för bitterheten står de upprepade och omfattande deportationerna av letter till Ryssland och Sibirien. Särskilt deportationen den 14 juni 1941 av 15 000 letter skapade ett djupt hat mot kommunister och ryssar, ett hat som nazisterna sedan använde sig av i sin historieskrivning för att hetsa den lettiska befolkningen mot kommunisterna/judarna.

När kriget gick mot sitt slut och röda armén på nytt närmade sig, flydde omkring 200 000 letter, dvs 10 procent av befolkningen, många av dem till Sverige. Bland dessa fanns ca 300 lettiska legionärer som kämpat tillsammans med tyskarna. Efter sovjetiska påtryckningar bestämde sig den svenska regeringen för att utlämna en del av dem till Sovjet i den sk Baltutlämningen. Rättvisa eller brott?

Och de letter som sedan gjorde väpnat motstånd mot det sovjetiska styret ända in på 50-talet – var de frihetskämpar eller kriminella? För att kunna kalla dem frihetskämpar måste man hävda att landet var ockuperat av Sovjet – inte annekterat. Museet i Riga som berättar om denna tid heter också Lettiska ockupationsmuseet.

Letterna hävdar att deras land varit utsatt för tre ockupationer.

Historieskrivning är förvisso en fråga om makt och därmed en balansgång mellan sanning och politik. Om denna balansgång i Lettland kommer flera artiklar att handla.

Ministry of Foreign Affairs of Latvia
PRESS RELEASE

Artis Pabriks congratulates new Foreign Minister of Sweden on his appointment

In a letter of congratulation to Sweden's newly appointed Foreign Minister Carl Bildt on 6 October 2006, Latvian Foreign Minister Artis Pabriks congratulated him on taking office.

Mr Pabriks noted that Latvia received substantial political and practical support from Sweden and Carl Bildt personally in its fight for restoration of independence and strengthening of democracy.

Relations between Latvia and Sweden are very close, and cover practically all areas. Minister Pabriks highly values the regular consultations between Latvia and Sweden on EU-related issues, since it is their common goal to make the European Union competitive and effective in the struggle with global challenges.

Mr Artis Pabriks expressed the hope that in the next four years the Baltic states will integrate more closely into the block of Nordic countries, and that the Baltic Sea Region will be the most active region of the European Union. Minister Pabriks is convinced that irrespective of results of the elections in Latvia, the direction of Latvian foreign policy will not change.

Carl Bildt is a former Prime Minister of Sweden, the first High Representative in Bosnia and Herzegovina, and during the last ten years has fulfilled a number of major international assignments in the Balkans.

Litauiska folkdanser under Baltikumdagen i Grödinge den 23 september

